

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

UNGDOM OCH UNGDOMSPOLITIK

– ETT SVENSKT
PERSPEKTIV

Förord

I detta kompendium, *Ungdom och ungdomspolitik – ett svenskt perspektiv*, definieras olika begrepp som används när man diskuterar ungdomspolitik eller ungdomar som grupp. Texten är inte en djupgående analys, utan är tänkt som en introduktion till ungdomspolitik.

Denna text är skriven i en svensk kontext och därför tas utgångspunkten naturligt i svenska förutsättningar. Då texten ska kunna användas för att diskutera ungdomspolitik länder emellan görs en orientering av en rad karakteristika som används i internationella jämförelser.

Ungdomsstyrelsen och Generaldirektoratet för Ungdom och Sport i Turkiet arbetade tillsammans i projektet *Svensk-turkiskt ungdomspolitiskt samarbete* mellan 2008 och 2010. Detta kompendium har producerats inom ramen för projektet.

Texten beskriver Sveriges syn på ungdomar och ungdomspolitik och är skriven av Inger Ashing, chef för enheten för nationell och kommunal ungdomspolitik på Ungdomsstyrelsen.

Ungdom och ungdomspolitik – ett svenskt perspektiv

Vem är ungdom?

Unga är en heterogen grupp, vars främsta gemensamma nämnare är åldern. Men åldersmässigt kännetecknas ungdomsgruppen av skillnader, då gruppen består av såväl 13-åriga högstadiel elever som 29-åriga unga vuxna med egen bostad, arbete och familj. Utöver ålder kan exempelvis kön, om man är född utomlands eller i Sverige, om man har en funktionsnedsättning eller inte eller om man bor i en storstad eller i en glesbygd skilja unga åt.

Den primära målgruppen för den svenska ungdomspolitikerna är åldersgruppen 13-25 år, men även andra åldersgrupper kan beröras. Det kan ibland vara förvirrande med alla ord som ska beskriva ungdomstiden, barn, tonåring, ung, ungdom, ung vuxen och så vidare. I Sverige finns det över en och en halv miljon unga mellan 13 och 25 år.

Livsfas eller social kategori

Ungdom kan definieras som antingen en *livsfas* eller som en *social kategori*. Med livsfas menas att ungdomstiden är tiden mellan barndomen och vuxenlivet. Övergången till vuxenstadiet kan markeras av att man har växt klart, hittat sin egen identitet, kan försörja sig själv eller bildar egen familj. Med social kategori menas att ungdomar är en grupp med gemensamma behov, intressen och kännetecknen och att de möter likadana strukturer och berörs av samma samhällsliga institutioner och regler. Med livsfasperspektivet riktas intresset mot ungdomstiden i förhållande till resten av livet och andra generationer, medan ungdom som social kategori mer fokuserar på förhållandena under just ungdomsåren och inom ungdomsgruppen.

Förändrade livsfaser

Utvecklingen av samhället under efterkrigstiden har förändrat och förskjutit relationen mellan olika faser i livet. Folk i Sverige lever betydligt längre än för 50 år sedan. De befinner sig i grundläggande utbildning under en betydligt längre period, övergången mellan utbildning och en fast förankring på arbetsmarknaden tar allt längre tid. Kvinnors förvärvsfrekvens har ökat kraftigt och familjebildande och barnafödande sker senare i livet. Sammantaget har dessa förskjutningar lett till en förändring av när olika livsfaser sker i en människas liv och av de olika fasernas längd. En beskrivning av livsfaser blir naturligtvis väldigt skissartad och övergripande och döljer det faktum att vissa förändringar inte är entydiga och att en stor andel av befolkningen faktiskt inte följer det livsskeende som beskrivs här. Trots det, kan det ändå tjäna som en grund för att analysera förändringar av de strukturella förutsättningarna för att växa upp i vårt samhälle.

Om man ser på barndomen som tiden före puberteten så har denna tid faktiskt förkortats med något år under efterkrigstiden. Barn blir fysiskt vuxna tidigare. Samtidigt har barnen, genom masskommunikationen (teve, radio, tidningar, Internet etc.) och ett ökat resande en väsentligt större kunskap om omvärlden än vad barn i motsvarande ålder hade för bara 30 år sedan. Ungdomstiden, kan ses som en fas när man successivt frigör sig från föräldrarna och den kan tidsmässigt definieras som tiden från att puberteten inträffar till dess man flyttar hemifrån. Denna livsfas har ökat något nedåt i åldrarna och under det senaste decenniet även något uppåt i åldrarna. Därefter följer en livsfas där man formellt är att betrakta som vuxen, men där man ännu inte har etablerat ny familj. Vi kan kalla den tiden ung vuxen. Denna tid kan ses som en frihetstid men den kännetecknas samtidigt av ett stort antal livsval där man stegvis går in i olika vuxenroller; val av vidareutbildning och karriärinriktning, bostadsort, sökande efter

livspartner, etc. Barnafödandet är vanligen det sista steget i denna etableringsprocess. Tiden som ung vuxen har successivt förlängts uppåt i åldrarna. Orsakerna finns bland annat i ökade utbildningskrav, en mer komplicerad och utdragen övergång från utbildning till arbetsmarknad men troligtvis även förändrade attityder till familjebildning och barnafödande.

Ungdomstiden

Ungdomstiden kan ses på en rad olika sätt, vilka skapar olika ungdomspolitiska strategier. Synen på ungdomstiden kan delas in i olika faser. Det handlar om att se ungdomstiden som en *övergångsfas*, *socialisationsfas*, *kamp om social status* eller som *en tid med ett egenvärde*. Det finns skillnader mellan de olika uppfattningarna men de ska inte överdrivas. Svensk ungdomspolitik har inslag av alla dessa fyra uppfattningar, men starkast påverkan har de två sistnämnda.

När vi resonerar kring den förlängda ungdomstiden är utgångspunkten ungdomstiden som en *övergångsfas*, man är ungdom i väntan på att bli vuxen och vuxenblivandet skjuts allt längre upp i åldrarna. Exempel på detta är olika politiska insatser för att unga ska kunna etablera ett eget självständigt liv genom att få ett arbete och flytta hemifrån. Dessa insatser handlar både om att göra ungdomstiden till en bra tid, och till att komma vidare, att bli vuxen. Ett vanligt motiv för den välfärdspolitik som riktar sig till unga är att de ska fostras till att bli ansvarsfulla vuxna. Mycket inom svensk ungdomspolitik handlar om att se ungdomstiden som en *övergångsfas*. I såväl skollag som förordningen om bidrag till ungdomsorganisationerna finns formuleringar om att ungdomar ska skolas in ett demokratiskt tänkande. Utbyggnaden av samhällets stöd till ungas fritidsysselsättning och föreningsdeltagande sker delvis utifrån preventiva bevekelsegrunder. Detta är några tydliga tecken på att ungdomstiden även ses som en *socialisationsfas*. Om ungdomstiden ses som *en kamp om social status* ligger fokus på att se vilka samhällsstrukturer som hindrar ungas utveckling och att agera för att förändra dessa. Ett exempel på detta är t.ex. om unga har tillgång till olika utbildningar eller välfärdssystem. Ett annat centralt område är representation. Åtgärder för att öka andelen unga människor i beslutande församlingar kan ses som en indikation på att detta synsätt råder. Synen på ungdomstiden som *en tid med egenvärde*, har stor spridning. Utifrån ett svenskt ungdomspolitiskt perspektiv är det idag självklart att se ungdomstiden som en period som är värdefull i sig. Unga ses som en resurs och inte som problem. De båda sista faserna, ungdomstiden som *en kamp om social status* och som *en tid med egenvärde*, har en klar inriktning på att unga själva har kunskap och erfarenheter som gör att de kan delta i samhället på lika villkor som andra grupper.

Olika villkor och förutsättningar¹

Det finns stora skillnader i villkor mellan olika grupper av ungdomar. Några exempel från Ungdomsstyrelsens senaste indikatorrapport Ung idag 2009 visar att vissa grupper av unga inte har samma möjligheter som andra. Unga med utrikes bakgrund når i mindre utsträckning än unga med svensk bakgrund utbildningsmål och behörighet till högre utbildningar. Utrikes födda unga har ofta en sämre ekonomisk situation än inrikes födda unga och de har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Unga föräldrar, särskilt ensamstående, är en grupp som har det sämre än andra ekonomiskt. Extra utsatta är utrikes födda unga med barn. Unga med funktionsnedsättning är en annan grupp som har det svårare på arbetsmarknaden än andra unga, liksom unga med lägre utbildning som har det svårare än högutbildade unga. Indikatorerna visar vidare att tjejer och killar är olika utsatta inom olika områden. Tjejer har en sämre situation än killar när det gäller psykisk hälsa, arbetssjukdomar, inkomst,

---

¹ För en utförlig beskrivning av ungas villkor i Sverige 2009 se Ung idag 2009 (Ungdomsstyrelsen 2009).

ekonomiskt bistånd och ersättningar för nedsatt arbetsförmåga. Killar däremot har generellt en sämre måluppfyllelse i skolan och lägre andel högtbildade. De blir i högre grad utsatta för och deltar i brott, fler vårdas på sjukhus och dör till följd av våld. En större andel killar uppger också mer riskabelt beteende i de flesta folkhälsoindikatorerna. Killarnas situation är sämre än tjejernas även vad gäller arbetsolyckor, betalningsföreläggande, skulder och vräkningar samt långtidsarbetslöshet. Indikatorerna visar också på geografiska skillnader mellan län och mellan kommuner i hur stora andelar som har gått vidare till högre utbildning samt har betalningsförelägganden, skulder och vräkningar.

Vi föds in i en redan existerande omvärld. Vi väljer inte våra föräldrar, inte i vilken tid vi hamnar, vilket land vi ska växa upp i eller vilket kön vi ska ha. Eftersom förutsättningarna skiljer sig åtskilligt mellan vilken social klass våra föräldrar tillhör, vilken generation vi föds i, vilket etniskt ursprung vi har och om vi föds som pojke eller flicka har samhället ett ansvar att skapa socialt rättvisa uppväxtförhållanden. Ett viktigt syfte med ungdomspolitiken är att förbättra ungas levnadsförhållanden.

Vad menas med ungdomspolitik?

Det finns ingen gemensam, vedertagen, definition av vad ungdomspolitik är eller vad den omfattar. Varje land driver sin egen nationella politik och avgör själv vad som ska ses som ungdomspolitik. Nedan gör vi dock ett försök att definiera vad ungdomspolitik är.

Ungdomspolitiken har olika uppgifter. Ett problem med ungdomspolitiken är att kombinera samhällets ansvar med ambitionen att låta unga själva bestämma över sin tillvaro. Ungdomar är beroende av vuxna. Inte enbart för sin materiella välgång utan även för sin själsliga utveckling. Det är dock viktigt att ungdom inte förknippas med beroende och vuxenhet med självständighet. Det finns ett ömsesidigt beroende mellan unga och vuxna.

En definition av ungdomspolitik

Begreppet ungdomspolitik började användas formellt först under 1990-talet. Begreppet har så vitt vi känner till inte definierats entydigt i något dokument från riksdag eller regering. Det finns också en stor otydlighet i hur begreppet ungdomspolitik brukas då det används för att benämna en mängd olika företeelser. I detta avsnitt försöker vi tydliggöra hur begreppet ungdomspolitik kan definieras.

Många av samhällets åtaganden rör unga medborgare. Framförallt gäller detta utbildnings-, fritids- och folkrörelsepolitik. Men även områden som bostadspolitik, kriminalpolitik, sjukvårdspolitik, arbetsmarknadspolitik, integrationspolitik, jämställdhetspolitik och glesbygdspolitik, för att nämna några, påverkar i hög grad ungas levnadsvillkor. Ett kännetecken i utbyggnaden av välfärdsstaten är en ökande differentiering och specialisering av den offentliga verksamheten i Sverige. Detta tar sig bland annat uttryck i att politiken delats in i alltfler politikområden inom vilka olika myndigheter ansvarar. Det har skett en ökande sektorisering. Unga är i kanske högre grad än de flesta andra åldersgrupper föremål för olika insatser från det offentliga sida. Det innebär att frågor av betydelse för ungas levnadsvillkor finns inom många olika sektorer. Utvecklingen av en statlig ungdomspolitik kan ses som en reaktion på denna sektorisering, där ambitionen har varit att skapa ett helhetsperspektiv utifrån den enskilde ungas situation och att underlätta samverkan mellan olika sektorer.

En vanlig definition av ungdomspolitik är att den är summan av alla åtgärder som riktas till unga medborgare, det vill säga allt som på något sätt berör ungdomar. Detta kan ha sin grund i att ungdomspolitiken idag är spridd mellan många olika sektorer och att det finns många aktörer som är verksamma inom området. En sådan definition är endast en summering i efterhand av effekterna av den generella politiken på en viss målgrupp och är inte uttryck för en medveten politisk vilja. Genom att den innefattar allt blir den också ett trubbigt analysinstrument. Hur kan man se skillnad på en bra och en mindre bra ungdomspolitik? Ungdomspolitik som begrepp blir innehållslöst.

Ungdomsstyrelsen definierar ungdomspolitik som en uttryckt politisk ambition för ungas levnadsförhållanden. I dagens offentliga system uttrycks den politiska ambitionen vanligtvis i olika former av mål eller önskvärda utfall. För den nationella ungdomspolitiken i Sverige är den uttryckta politiska ambitionen de mål, perspektiv och huvudområden som slagits fast av riksdag och regering. Det är innehållet i dessa som specificerar och avgränsar ungdomspolitiken.

Ungdomspolitiken är ett sektorsövergripande eller horisontellt politikområde. Det innebär att politiken berör flera olika sektorer. Politikområdet som sådant ansvar inte för de medel som krävs för att nå de politiska målen utan genomförandet av politiken måste ske via de vertikala sektorer/politikområden som förfogar över resurserna. Det finns till exempel särskilda ungdomsfrågor inom bostads- och arbetsmarknadspolitiken såsom bidrag till studentbostäder eller arbetsmarknadsåtgärder för unga. För att tydliggöra begreppen skulle vi vilja definiera sådana frågor som *sektorsspecifika ungdomsfrågor*, insatser inom en sektor som på något sätt påverkar ungdomar.

Svensk ungdomspolitik sett ur ett internationellt perspektiv²

För att tydliggöra innehållet i ungdomspolitik görs här en belysning av svensk ungdomspolitik ur ett europeiskt perspektiv. Det är svårt att jämföra utvecklingen av ungdomspolitiken mellan Sverige och andra länder på ett rättvisande sätt. Initialt är det viktigt att komma ihåg att den svenska ungdomspolitiken växt fram under mycket lång tid, sedan 1950-talet. I många andra länder är ungdomspolitiken ett betydligt färskare politikområde.

I följande avsnitt görs en övergripande jämförelse mellan svensk ungdomspolitik och ungdomspolitik i andra länder. Ambitionen är inte att vara heltäckande utan att göra ett antal nedslag. Jämförelser görs utifrån vem som inkluderas i ungdomsgruppen, vilken synen är på unga och på ungdomstiden och om det finns någon ungdomspolitisk sektor. Slutligen lyfts eventuella särdrag i den svenska ungdomspolitiken fram.

---

² Detta avsnitt är en sammanfattning av Adrienne Sörboms kapitel "Svensk ungdomspolitik i ett europeiskt perspektiv" i UNG 2003 (Ungdomsstyrelsen 2003).

Vem är ungdomspolitiken till för?

Olika länders ungdomspolitik skiljer sig från varandra i fråga om vilka åldersgrupper ungdomspolitiken anses vara till för. Den målgrupp som identifieras i vitboken, och som är vägledande för det europeiska samarbetet kring ungdomspolitik, är ungdomar mellan 15 och 25 år. I internationell rätt och statistik finns en tydlig definition av ungdomar som personer mellan 15 och 24 år. Definitionen gäller dock inte alla länders nationella ungdomspolitik. I vissa europeiska länder räknas såväl barn som unga över 24 år in i ungdomsgruppen, där är barn- och ungdomspolitik samma sak. Det finns många länder som inkluderar personer som är upp till 30 år i gruppen unga. Andra europeiska länder skiljer på politik för barn och politik för unga. I dessa länder överlappar politikområdena varandra något då barnpolitiken gäller de som inte är myndiga och ungdomspolitiken gäller tonåringar och unga vuxna. I Sverige är målgruppen för ungdomspolitiken 13-25 år.

Unga som problem eller resurs

Ett annat sätt att jämföra olika länders ungdomspolitiska arbete är att se på synen på unga. Något förenklat finns det två olika uppfattningar om unga och de avgör vilka motiven är för ungdomspolitiken; att se unga som att de befinner sig i en problematisk situation just för att de är unga, och att se unga främst som en resurs. Tänkesättet att unga befinner sig i en problemfylld situation utgår från att unga är sårbara, i fara och i behov av skydd. De är sårbara på grund av sina uppväxtvillkor, personliga omständigheter eller andra samhälleliga villkor. Om unga däremot uppfattas som en resurs för samhället betyder det att unga inte bara kommer att bli värdefulla i framtiden utan att de är det redan i sin status som unga. De kan bidra till samhället genom sina kunskaper om hur det är att vara ung. Utifrån detta perspektiv uppfattas unga som ansvariga för sina handlingar och kompetenta att ta ansvar. Båda perspektiven finns närvarande i snart sagt alla länders ungdomspolitik samtidigt och det som skiljer länder åt är vilken uppfattning som är den mest dominerande.

I de europeiska länder som har en lång tradition av en kombinerad barn- och ungdomspolitik har det dominerande av perspektiven ofta varit det problemorienterade. De länder där synen på unga som en resurs i samhället har varit det dominerande synsättet är ofta länder där ungdomspolitik är ett relativt nytt politiskt område. Sverige tillhör den senare gruppen av länder.

En ungdomspolitisk sektor

I en del länder är ungdomspolitiken väl avgränsad gentemot andra politiska sektorer, med ett tydligt ansvarigt departement, egen lagstiftning och egen administration. I andra länder är ungdomspolitiken utspridd på ett antal sektorer (skola, omsorg, kultur, hälsa och så vidare). I ytterligare andra länder finns i stort sett inte någon ungdomspolitisk sektor och endast i liten utsträckning en nationell samordning av ungdomspolitiken. De länder som har en tydligt avgränsad ungdomspolitisk sektor har ofta ett något snävare politiskt fokus. Det som innefattas handlar i hög grad om ungdomsorganisationer och fritid, medan frågor som utbildning, boende och hälsa inte lika ofta finns med. I länder som inte har en lika snävt definierad ungdomspolitisk sektor finns ofta en större benägenhet att arbeta tvärssektoriellt.

Synen på ungdomspolitik som politisk sektor påverkar arbetet på ett nationellt plan i olika länderna. Det finns ett samband mellan hur snävt definierad den ungdomspolitiska sektorn är och hur centraliserad ungdomspolitiken är. I de länder som inte har en ungdomspolitisk sektor finns endast i liten utsträckning en nationell samordning av ungdomspolitiken. I länder med en tydlig och organiserad ungdomspolitisk sektor finns vanligen ett departement som är ansvarigt för samordningen av ungdomspolitiken, nationellt, regionalt och lokalt. Sverige befinner sig på en mellannivå när det gäller nationell samordning.

Vad är kännetecknade för svensk ungdomspolitik?

Det är svårt att göra direkta jämförelser mellan olika länder på grund av de skillnader som finns i vilken målgruppen för ungdomspolitiken är, i den dominerande synen på unga samt hur ungdomspolitiken är organiserad. Fem tendenser kan dock urskiljas om svensk ungdomspolitik jämförs med politiken i många andra länder i Europa.

För det första kännetecknas svensk ungdomspolitik av att den främst riktar sig till ungdomar mellan 13 och 25 år och att det görs en skillnad mellan barn- och ungdomspolitik. Ett andra särdrag är att svensk ungdomspolitik är bredare än många andra länders då den inkluderar många olika områden, den är sektorsövergripande. Frågor om välfärd har en naturlig plats i den svenska ungdomspolitiken, inte enbart frågor om föreningsliv och utbildning. För det tredje kan vi se att svensk ungdomspolitik bär tydliga spår av efterkrigstidens välfärdspolitik i Skandinavien. Det är en politik som är universalistisk, som vill ge alla unga möjlighet att etablera sig som oberoende vuxna. I många andra länder gäller ungdomspolitiken vissa grupper som anses behöver särskilda åtgärder. Dock ser vi en perspektivförskjutning i den svenska ungdomspolitiken då regering och riksdag nu tydligare betonar att de insatser som genomförs särskilt ska omfatta de unga som har färre möjligheter och därmed sämre förutsättningar. Ett fjärde kännetecknande drag för svensk ungdomspolitik är viljan att se de unga som en resurs vilket påverkar hur politiken utformas. Istället för att se ungdomstiden i sig som problematisk och full av hot, som unga ska komma igenom på bästa sätt, betonar den svenska ungdomspolitiken att denna period i livet är värdefull i sig. De insatser som prioriteras är framförallt sådana som kan stödja de unga i deras egna val i kombination med insatser för särskilt utsatta grupper som de unga som står långt från arbetsmarknaden eller lever i riskfyllda miljöer. Ett femte kännetecken för svensk ungdomspolitik är att det finns en ansvarig ungdomsminister och nationella mål för ungdomspolitiken. Sverige har även en statlig myndighet med ansvar för att samordna och följa upp den nationella ungdomspolitiken, Ungdomsstyrelsen. Samtidigt innebär de svenska kommunernas självstyrelse att den svenska ungdomspolitiken inte kan styras av staten. Kommunerna kan, om de så önskar, ta sin utgångspunkt i de nationella målen i sitt ungdomspolitiska arbete, men hur ungdomspolitiken till slut ser ut avgörs av de enskilda kommunerna.

Ungdomspolitikens framväxt i Sverige³

I detta avslutande avsnitt beskrivs hur ungdomspolitikerna växt fram i Sverige och politikens huvudsakliga innehåll.

Den svenska ungdomspolitikerna – som ett avgränsat och självständigt politikområde – är en relativt ny företeelse, även om den har en historia som sträcker sig långt tillbaka i tiden. Två av de viktigaste områdena för den moderna ungdomspolitikens framväxt är skolsystemets formalisering respektive fritidens och föreningslivets organisering under slutet av 1800-talet och början på 1900-talet. Under lång tid var det dessa områden som utgjorde politikerna för unga. Synsättet att ungdomspolitik i första hand handlade om frågor som rörde ungdomars fritid respektive föreningsliv var dominerande långt in på 1960-talet. Först under 1970-talet skedde en förskjutning, från en tidigare sektorsuppdelad, mot en mer helhetsorienterad ungdomspolitik. Dagens ungdomspolitik som utgår ifrån ungas hela livssituation och berör många olika politiska sektorer började ta form först för cirka 30 år sedan.

Flera utredningar och skrivelser har under de senaste årtiondena behandlat de viktigaste ungdomspolitiska frågorna och vid flera tillfällen har arbetsgrupper och kommittéer tillsatts för att föreslå hur ungdomsfrågorna ska samordnas. En viktig influens för den svenska ungdomspolitikerna har varit utvecklingen inom FN. Det av FN utropade Världsunngomsåret 1985 innebar på många sätt en startpunkt för ett bredare och mer aktivt statligt engagemang i ungdomsfrågor i Sverige. År 1986 tillsattes för första gången en ungdomsminister och under 1990-talet och början av 2000-talet har regeringen presenterat tre ungdomspolitiska propositioner med mål och riktlinjer.

I dag omfattar svensk ungdomspolitik alla de politikområden som på något sätt påverkar ungas liv. Både traditionella ungdomsområden som fritid och skola och typiska välfärdsfrågor som till exempel arbete, bostad och hälsa, har en plats i ungdomspolitikerna.

Det ligger närmast till hands att beskriva ungdomspolitikens framväxt i termer av flera samtidiga utvecklingslinjer. På statlig nivå har området för ungdomspolitikerna följt den allmänna utvecklingen för hela den svenska förvaltningspolitikerna. Den svenska staten arbetar med resultatorienterad styrning som innebär att riksdag och regering inte enbart preciserar mål utan även kombinerar detta med en uppföljning av uppnådda resultat. På kommunal nivå har utvecklingen kring ungdomspolitiska frågor framför allt bestått av olika typer av projekt för att utveckla ungas inflytande i den kommunala politikerna samt kring kommunal samverkan. Både på statlig och kommunal nivå är strävan efter helhetstänkande och ett sektorsövergripande arbetssätt tydlig.

---

³ För en mer utförlig genomgång se Ung 2003, Ungdomsstyrelsens skrifter 2003:6, s 41-46 samt Svensk ungdomspolitik – en underlagsrapport inför en bedömning inom Europarådet, 1999, Ungdomsstyrelsens utredningar nr 14.

Innehållet i den svenska ungdomspolitiken

Den nationella ungdomspolitiken riktar sig till alla unga och verkar för att ungdomar ska ha likvärdiga möjligheter och rättvisa villkor. Detta innebär att faktorer som till exempel kön, utländsk bakgrund, kulturell eller socioekonomisk bakgrund, ålder, bostadsort, sexuell orientering eller funktionshinder inte ska hindra ungas möjligheter. För att uppnå likvärdiga möjligheter och rättvisa villkor ska ungdomspolitiska insatser i första hand rikta sig till de unga som har sämst förutsättningar.

Under en längre tid har ungdomspolitiken varit allmängiltig i bemärkelsen att den på nationell nivå i första hand utgått från satsningar på alla unga. Detta givetvis kombinerat med riktade insatser inom exempelvis socialpolitiken och andra områden. Ansatsen har emellertid varit generell med en politik som inte pekat ut vissa grupper som mer prioriterade än andra. I den nuvarande ungdomspolitiken uttrycks att insatser främst ska riktas till unga med sämre förutsättningar. Det är en tydlig förskjutning av perspektiv. I dagens politik synliggörs de stora minoriteter som finns inom ungdomsgruppen. Det kan liknas vid den utgångspunkt som fanns inom ungdomspolitiken under 1950 och 60-talen då argumenten för att ha en ungdomspolitik var att förhindra att unga hamnade utanför eller i dåligt sällskap. En viktig skillnad är hur samhället ser på unga. Synen på unga som en resurs, som växt fram de sista 20 åren, är en av de viktigaste aspekterna i den svenska ungdomspolitiken. Att se ungdomar som en resurs innebär att de inte enbart värdesätts för att de så småningom kommer att bli vuxna utan också för att de är unga idag. Ungdomar kan bidra till samhällets utveckling genom sina kunskaper och erfarenheter av hur det är att vara ung. Synen på unga har genomgått en stor förändring vilket innebär att det är inte helt lätt att jämföra dagens ungdomspolitik med politik som förts tidigare.

Mål och perspektiv för den svenska ungdomspolitiken

Hösten 2004 antog riksdagen en ny ungdomspolitisk proposition Makt att bestämma – rätt till välfärd. De två övergripande målen för den nationella ungdomspolitiken är:

- Ungdomar ska ha verklig tillgång till inflytande
- Ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd

Med målen avses att ungdomar ska kunna påverka såväl samhällsutvecklingen i stort som sina egna liv och sin närmiljö. Det handlar om att ha inflytande över sin vardag som sin boende-, skol- och arbetsmiljö, i kamratkretsen och familj. Men det handlar också om att ha inflytande över samhällets prioriteringar. Ungdomar ska ha inflytande för att det är en rättighet i sig, men också för att deras kunskaper och erfarenheter är en värdefull resurs för samhället. Med välfärds målet avses att ungdomar ska ha tillgång till god materiell, kulturell och social levnadsstandard. Ungdomar ska också ha goda förutsättningar för bra fysisk och psykisk hälsa. De ska skyddas från diskriminering och andra former av kränkande behandling samt från att bli utsatta för brott och mobbning.

Det finns flera viktiga aspekter av ungas levnadsvillkor som är svåra att formulera som mål. Dessa har i den ungdomspolitiska propositionen istället lyfts fram som viktiga perspektiv och förhållningssätt. Det finns ingen myndighet med särskilt ansvar för tillämpning av perspektiven, det ska göras av samtliga. Riksdag och regering har fastställt fyra perspektiv som beslutsfattare alltid ska utgå från när de utformar offentlig verksamhet för ungdomar:

- Resursperspektivet
- Rättighetsperspektivet
- Självständighetsperspektivet
- Mångfaldsperspektivet

Resursperspektivet innebär att ungdomars unika kunskaper och erfarenheter ska tas till vara. Rättighetsperspektivet innebär att unga har rätt till goda levnadsvillkor som till exempel god hälsa och social och ekonomisk trygghet. Det innebär också rätten att vara med och påverka sitt eget liv, sin närmiljö och samhällsutvecklingen i stort. Självständighetsperspektivet innebär att offentliga insatser ska stödja ungas möjligheter till självständighet och oberoende. För att nå självständighet krävs tillgång till kunskaper och ekonomiska resurser men också frihet från diskriminering. Oberoende innebär både frigörelse från föräldrarna och frånvaro av hämmande faktorer som till exempel missbruk, tvång, förtryck. Mångfaldsperspektivet innebär en medvetenhet om att alla unga inte är lika bara för att de är unga. I arbetet med att samordna, styra och följa upp ungdomspolitiken är det viktigt att komma ihåg att ungdomspolitiken berör många olika typer av människor – med olika förutsättningar, behov och önskemål.

© Ungdomsstyrelsen 2010

projektledare Anette Persson
språkgranskning Anette Persson
grafisk formgivning Christián Serrano

distribution Ungdomsstyrelsen, Box 17801, 118 94 Stockholm
tfn 08-566 219 00, fax 08-566 219 98
e-post info@ungdomsstyrelsen.se
webbplats www.ungdomsstyrelsen.se

UNGDOMSSTYRELSEN

är en myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor.
Vi ger stöd till föreningsliv och kommuner samt till internationellt samarbete.

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

UNGDOMSSTYRELSEN

Box 17801 • 118 94 Stockholm • tfn 08-566 219 00 • fax 08-566 219 98
e-post: info@ungdomsstyrelsen.se • webbplats: www.ungdomsstyrelsen.se